

Atli Dam í KFUM:

Djúpt samljóð millum boðskapin og javnaðar-hugsjónina

Teir fýra panelluttakararnir: Atli Dam, Pauli Ellefsen, Andreas Højgaard og Magnus Simonsen. Kjartan Mørkøre, sum er ein teirra ið tekur sær av skrivaraarbeiðnum í KFUM, nú eingin fastur skrivari er, var orðstýrari

— Eg havi kent nógv av teimum, sum stovnaðu javnaðarflokkin. Tey vóru djúpt gudrøkin og tað var djúpt samsvar millum boðskapin og politikk teirra. Tey høvdu ein álitissfullan Gud og kirkjan var hornasteinurin. Tey droymdu ikki um at verða skulsett fyrri at vilja avkristna. (Atli Dam á fundi í KFUM seinasta hóskvøld).

— Kommunismen og sosialismen vóru í sínum uppruna antikirkjuligar. Hetta visir seg at sláa igjøgnum í øllum londunum, har kommunismen slær igjøgnum. Eisini har kristin fólk hava banað veg fyrri kommunismuni. (Pauli Ellefsen).

— Sosialismen hevur sín uppruna í iðnaðarkollveltiginum, har tað ráddi um hjá eigarunum at fáa mest møguleigan profitt, meðan fólkíð hevði tað fátæksligt. Men kirkjan var altíð í parti við valdinum. (Andreas Højgaard).

— Sosialismen hevur til endamáls at beina fyrri allari neyð. Og tað er gott. Men vandi er fyrri, at fólk gloymir Gud í vælferðarsamfelagnum. (Magnus Simonsen).

Eini 300 fólk høvdu leitað sær niðan í KFUM-høllina til panelfundin við heitinum: „Kann ein kristin vera sosialistur?“

Upprunaliga var mótsetningur

Atli Dam segði, at tað var eingin grund at skøva út yvir, at upprunliga hevði verið mótsetningur millum arbeiðararørsluna og kirkjuna.

Hann visti á ta søguligu gongdina, tá sosialismen tók seg upp undir iðnaðarkollveltiginum. Tá vardi kirkjan valdsharrarnar móti tí lýðandi fjøldini.

Prestarnir blivu brúktir til at halda fjøldini niðri, og fortelja fólk, at tað var synd at krevja.

— Hetta er orsökini til, at arbeiðararørslan var imóti

kirkjuni, segði Atli Dam og visti á, hvussu kirkjan var í parti við zarinum í Russlandi, hvussu kirkjan var í parti við Mussolini í Italia og hvussu kirkjan fór í parti við Franco í Spania.

Ímóti kapitalinum

Atli Dam fæddi í sama viðfangi fram, at tá borgarliga liberalismen kom upp, vendi hon sær eisini imóti kirkjuni við kravi um rætt til frítt at tala og trúgva.

Sum eitt aktuelt dømi um, at í dag hevur kirkjan vent sær móti kapitalvaldinum, nevndi Atli Dam stóðuna í El Salvador. Har er kirkjan farin í parti við tí fátæku fjøldini, sum vil byta ognirnar øðrvísi.

Munandi broyting

— Men munandi broyting er farin fram, segði Atli Dam. Og vit kunnu prisa okkum lukkulig fyrri, at vunnid er á mótsetningunum statsvald og kirkja. Í dag tænar kirkjan samveruni manna millum væl.

Atli Dam visti eisini á, at ongastaðni høvdu kirkjur og trúarfelag so góðar møguleikar at virka í, sum just í teimum londunum, har sosialdemokratir hava havt avgerandi ávirkan á samfelagið.

Milliónir av kristnum sosialistum

Atli Dam segði annars, at spurningurin kundi svarast við at visa á, at milliónir av sosialistum eru kristnar, limir í kirkjum ella trúarbólkum, ella liva eftir boðunum.

Atli Dam helt hetta vera órelevant, men metti hinvegin, at tað var relevant, at hesi kendu seg sum kristin og livdu eftir kristnu siðalæruni.

Hann helt ikki, at sosialistiska hugsjónin forðaði einum kristnum at taka undir við sosialismuni. Og segði, at tað var djúpa samljóð millum biblíuna og so tað at liva í rættvísi.

Atli Dam kom eisini inn á sosialistisku hugsjónina og segði, at demokratiska sosialismen miðjar imóti einum felagsskapi, nokrum samvirkandi almennum og privatum og privatum virkseminum.

— Men hetta er ikki nakað,

sum Marx hevur funnið uppá, men er eitt aldargamalt fyrbrigdi, segði Atli Dam. Vikingarnir livdu í felagsskapi og tey fyrstu kristnu livdu í felagsskapi og byttu eftir tørv.

Kunnu verða rakt

Pauli Ellefsen endaði innlegg sitt nakað soleiðis:

— Kristin kunnu vera sosialistar ella kommunistar, men kunnu ríssikera sjálvi at verða rakt, um eitt sosialistiskt samfelag kemur á fótur.

Pauli Ellefsen fór víða í innleggini sínum. Hann tósaði um kristin og religion og segði m.a., at tey engageraðu vóru ósamd um religionina. Hann helt tað tí vera forlost at spyrja: kann ein kristin vera sosialistur.

Eisini segði hann, at nógv kristin ganga inn fyrri sosialismu og kommunismu, og visti á, at hetta kunnu fólk loyva sær, um tey búgva í Føroyum ella í vesturheiminum.

— Men vendir ein spurning um við og spyr, um ein sosialistur kann vera kristin í teimum kommunistisku londunum, so hevur hann tungt við tað, segði Pauli Ellefsen.

Pauli Ellefsen segði, at kristin koma ikki langt upp í rangstiganum í teimum kommunistisku londunum.

Menniskja í sentrum

Pauli Ellefsen segði, at tað varð sagt um sosialismu og kommunismu, at tær settu menniskja í sentrum.

— Tað skuldi merkt, at tær høvdu virðing fyrri tí einstaka. Men eystanfyrri seta tey felagsskapin í sentrum. Einstaklingurin skal altíð spyrja seg fyrri og kann einki gera, segði Pauli Ellefsen.

Anker, Poul og Jens Otto

Løgmaður endaði sitt innlegg við at sitera, tva tveir danskir sosialistiskir forsætisráðharrar og ein borgarligur forsætisráðharri høvdu sagt um sosialismu og kristindóm.

Anker Jørgensen hevur sagt í eini bók, at hann hvørki trúði upp á „hann“ í evra ella í neðra, men upp á felagsskapi.

— Her siggja tit — felags-

skapurin — sum man skal akta, viðmerkti Pauli Ellefsen.

Poul Hartling hevur í eini bók sagt, at kristindómur og sosialisma kunnu ikki sameinast.

Og um Jens Otto Krag siteraði Pauli Ellefsen, at hesin hevði havt stóran áhuga fyrri kristindóminum. Ja, hann hevði verið trúgvandi. Men so hevði hann fingið áhuga fyrri sosialismuni. Hann mátti velja og valdi sosialismuna.

Trúgvandi í Sovjet

Andreas Højgaard segði seg ikki hava so nógv skil fyrri kristindómi og enn minni fyrri sosialismu. Hann „causeraði“ tí.

Visti á ymisk søgulig fyrbrigdi, tá sosialismen tók seg upp, tá kirkjan og valdsharrarnir fóru í parti móti teimum fátækum, teimum sum tóku seg saman í arbeiðararørsluna og sum lögdu grundarlagið undir sosialismuni.

Beinagrindin í innleggnum hjá Magnus Simonsen vóru sitat av persónum og skriftstøð úr Biblíuni. Sumleiðis viðgjørdi hann einamest stóðuna hjá trúgvandi í Sovjet.

Hann segði, at hóast Sovjet-staturin hevði gjørt alt fyrri at gera fólkíð til ateistar, vóru tað fleiri trúgvandi enn nakrantíð áður. 150 milliónir av 250 milliónum.

Magnus Simonsen kom eisini inn á humanismuna. Hann segði, at hon var lykilin, visindin, at fáa menniskju góð. Men hann helt, at humanistar máttu vera í dilemma, tí verðin gerst verri.

Setti spurnartekin

Av innleggnum hjá Magnus Simonsen skiltist, at hann setti spurnartekin við vælferðarsamfelagið.

Hann segði, at tað var vandi fyrri, at fólkíð gloymdu Gud og samnabur við søguna um Noa.

Eisini segði hann, at einhvør roynd at gera lond um til eitt materialistiskt vælferðarsamfelag, kundi enda í diktaturi.

Annars helt Magnus Simonsen, at ein kristin kann ikki vera kommunistur, eurokommunistur ella maoistur,

tí hesar rørsur vildu útrúdda kristindómin.

Tað sama helt hann ikki um sosialdemokratir ella javnaðarmenn.

Orðaskifti

Eftir innleggini høvdu luttakararnir stuttar viðmerkingar til tað sum hinir høvdu sagt. Sumleiðis fekk fundartólkíð høvdi at seta fram spurningar.

Andreas Højgaard visti á tað, sum Magnus Simonsen hevði sagt um vælferðina, og spurdi, um hann meinti, at t.d. nokur skuldu hava tað minni gott og t.d. liva í arbeiðsloysi.

Men tað meinti Magnus Simonsen kortini ikki.

Atli Dam harmaðist, at Magnus Simonsen og Pauli Ellefsen høvdu lyndi at gera sosialismuna í reimum formi til eitt Sovjetsystem. Hann kundi ikki hugsa sær at bera í botuflaka fyrri Sovjet.

Um „felagsskap“ segði Atli Dam, at spurningurin var, hvønn felagsskap talan var um: um tey fáu skuldu hava valdið, ella vit skuldu hava eitt demokrati, sum loyvir tí einstaka at virka, og gevur honum meining í felagsskapinum.

Um tað at taka persónar fram, sum kundu vika argumentini hjá einum øðrum, so bar tað væl til, segði Atli Dam, men hinvegin kundi hann nevna persónar, sum høvdu virkað óvarliga í danska javnaðarflokkinum, samstundis sum hesir vóru frammaliga í tí kirkjuliga og

andaliga livinum. Sum dømi nevndi hann Bodil og Hal Koch.

Andreas Højgaard kom inn á sektersimuna. Hann segði, at sektersima er ein profanering — ógudilig-geran — av Jesu Kristi orðum. Gudsrøð verður gjørt til fabriksmat — til bollar og suppu — sum verður varpað út, segði Andreas Højgaard.

Hann segði seg trúgva upp á humanismu, hóast nógv onk var til.

Meðan Magnus Simonsen helt, at menniskjan ikki kundi broytast, so trúði Atli Dam, at menniskjan kundi gerast betri.

Magnus Simonsen visti til Gudsrøð um, at menniskjan er trælur av syndini. Fær Jesus ikki friað trælin, er hann framvegis í trælhusinum. Magnus Simonsen segði, at vit mugu taka tað sum tað stendur. Einasti møguleiki er, at Jesus broytir.

Ørkymland

Neyvan nakar hevði væntað at fingið eitt svar upp á spurningin á fundinum. Nógv høvdu óivað sett spurnartekin við, um eitt veruligt, sakligt, orðaskifti kundi faast í lag. Onkur hevði kanska roknað við at fingið greiðu á onkrum spurningum. Tað fingið tey móguliga. Men mong ristu við høvduinum, tá tey aftaná fundin fingið ein kaffimunn. Bæði KFUM-arar, missionfólk, sosialistar og onnur útan spjaldur. Og onkur segði:

— Hatta var ørkymland!

